

LITERATURA

Hautatua den bakardadearen testigu: *solitude*

Literatura: bakardadearen ispilu eta bakardaderako sostengu artikuluan, hautatua ez den bakardadea literaturak nola erakusten duen eta nola sostengatzen duen ikusi genuen. *Literatura: komunitatearen sostengu* artikuluan, berriz, bakardadea transformatzeko

komunitateak duen balioaz hitz egiten duten hainbat libururen adibideak ekarri genituen. Hirugarren honetan, eta printzipioz gaiarekin amaitzeko asmotan, hautatua den bakardadeaz hitz egiten diguten hainbat liburu ekarri nahi nituzke orriotara.

 AINHOA ALDAZABAL GALLASTEGUI

Bakardadearen gaiari buruzko ikerketa pertsonala duela urte pare bat hasi nuen, jendez inguratuta egon arren bakardade-sentimenduak erraiak hartu zizkidanean. Egoera maneiatzeko zaila izan zen: beldurra, maitatua ez sentitzea, edo duda etengabea gisako emozio deserosoak. Sentsazio hori apaldu zenean soilik ahal izan nuen abiatu gaiari buruzko ikerketa. Orduetik, bakardadea gai gisa lantzen duten materialak irakurtzen jarraitu dut, eta ARGIAN bakardadeari buruz idatzi nituen bi artikulua desberdinak lirarteke orain.

Begirada hori aldatu duen liburuetaiko bat da ondorengo hau: Emily Whiten *The empty room. A memoir* (Gela hutsa. Memoria bat). Oinarrizko liburua dela esango nuke, autobiografia eta saiakeraren artean dagoen materiala. Bakardadea sentitzen duen autoreak gertatzen zaionari hitzak eta hausnarketa jartzen dizkio bere esperientziatik abiatu eta irakurgaietatik ateratako ondorioekin txirikordatuta. Kontaketa pertsonala beste pertsona batzuen testigantzekin eta irakurketa soziologikoarekin tarte-

katzen du eta, aldi berean, gaiari buruzko datuak eta teoriak, ikerketen aurreapenak eta ondorioak aurkituko ditugu. Liburua koktel horren emaitza da.

Bakardadearen gaira filosofiatik gerturatzen den *De lege Hemel* (Zeru hutsa. Bakardadearen filosofia bat), Marjan Bouwmeesterren liburua, oso bestelakoa da; trinkoa da eta beste erreferentzia mota bat erabiltzen du. Ez da modu hain arinean irakurtzen, baina abiatu nuen ikerketa hori ontzeko pistaren bat eman dit. Liburuaren hasieran apunte interesgarri hau egiten du: ingelesak bakardadea izendatzeko egiten duen bereizketa bat aipatzen du, *solitude* eta *loneliness*. Horrela dio 20. orrian: “Paul Tillich filosofoaren hitzetan *solitude* hitzak bakarrik egotearen loria adierazten du, eta *loneliness*-ek, aldiz, bakarrik egotearen mina”.

BAKARRIK EGOTEAREN LORIA

Orain arte *loneliness* izan dugu hizpide artikuluetan. Baina *solitude*-ri buruz ere hitz egingo dugu, baita hautatzen den bakardadeaz ere. Denok erraz errekonozituko dugun pertsonaia literario ba-

tekin hasiko naiz gaurkoan. Ea nor den asmatzen duzuen: lotsagabea da, kaotikoa, irudimentsua eta ausarta. Inkonformista, errebeldea eta lagun laguna. Urrezko txanpon ugari ditu eta ekonomikoki independentea da. Indar izugarria du eta animalia biren konpainian bizi da, tximuaren eta zaldiaren konpainian, eta ez du gurasorik. Pekaz betetako aurpegia du, ilegorria da eta koloretako jantziak erabiltzen ditu. Jakina, Pipi Galzaluze ezagunari buruz ari naiz.

Hautatua ez den arren, eta bereziki aitaren faltari buruz malenkoniaz hitz egiten badu ere, bakardadea *solitude* da berarentzat: loriatsua, eta emozioz eta aukeraz bete. Esango didazue lagunak badituela, eta animaliek konpainia ederra egiten diotela. Eta, bai, horrela da. Baina Pipi bere bakardadeaz kontziente da, eta bere bizimodua egiteko erabiltzen du. Horregatik da gai, hain zuzen ere, besteek espero ez duten hori izateko, desberdina eta boteretsua.

Hari horri tiraka datoz hurrengo bi liburuak: Antxine Mendizabalen *Emakume burugabea* eta Miren Agur Meaberen *Begiak zerumugan*. Lehenengoaz zeha-

tzago idatzi nuen ARGIAren 2700. aleko liburu kritikan, baina poesia eta ilustrazioa nahasten dituen liburu horretako protagonista barne bidaia batean murgiltzen da. Bakarrik egiten du bidaia, bere barruarekin konektatzeko, eta horrela inposizio sozialetatik urrun eraiki ahal izateko bere nortasuna. Protagonistarentzat bakardadea hautua da, eta beteta sentitzeko behar duen espazioa eta denbora eskaintzen dizkio honek.

Bigarrenari buruz, zer esan. Miren Agur Meabek idatzi eta Ane Pikazak ilustratutako liburua altxorra da. Kasu honetan ere poesia eta irudia nahasten dira, irakurketa sensorial oso bat eskainita. Pertsonaia bakarria ezagutuko dugu: protagonista. Ezaguna duen egoera batetik ezezaguna duen errealtate batera abiatzen da pertsonaia, eta nahitanahiez eman beharko ditu hainbat urrats; bakarrik, gainera. Hasierako pasarteak ilunagoak badira ere argitasun bila egindako bide baten kontakizuna da. Hizkuntzaren erabilera miresgarria egiten du Meabek, eta hitz jolasekin, poemen tonuekin edo hitzen hautuak modu intuitiboan erakusten digu zerumugarako bidea. Pikazaren irudiek ere koloreekin eta sinbologiarekin eskaintzen digute barne mapa. Bakardadea, barruan bilatzeko aitzakia paregabea da liburu honetan.

HAINBAT AIPU HAUSNARTZEKO

Bakardadea hautatu eta beharrezkotzat jotzen duen norbaiten hitzak aurkituko ditugu May Sartonen *Journal of a solitude* (Bakardade baten egunerokoa) liburuan. Honela dio hasierak: “Hemen hasiko naiz. Euria ari du. Leihotik astigarra ikusten dut, orrietako batzuk horitu egin dira, eta Punch, lora, bakarrik hitz egiten entzuten dut. Euria, berriz, leun-leun leihoan pilatzen. Aspaldian lehen aldiz, bakarrik

nago hemen, bizitza 'errealari'ekiteko. Harrigarria da hori: ez lagunak, ezta maitasun sutsuak ere, ez dira nire bizitza erreala, gertatzen ari dena edo gertatu dena arakatzeko denborarik ez baldin badut. Bizitza oso lehorra izango litzateke, elikatzen eta erotzen gaituzten eternaldi horiek gabe, baina hemen bakarrik nagoenean soilik naiz osotasunean bizitza dastatzeko gai, eta etxeak eta biok lehenengo elkarrizketak hasten ditugu”.

Garbi erakusten du autoreak bakardadeak osatzen duela bere bizitza. Bakartzeak bere bizitzari zentzua emateko denbora eta espazioa ematen dio, barne gatazkak begiratu eta hausnartzeko aukera, bere buruarekin egoteko parada.

Bakardadeari buruzko artikulu sorta pentsatu nuenean argi izan nuen hau izango zela azkena. Lehenengo bakardadeak eta indibidualismoak dituen alde mingarriak erakusteko beharra sentitu nuen, naif izatetik urrundu nahian edo. Eta bakardadearekin lotutako nire esperientzian gertatutako ordena jarraitzeak zentzua zuelako niretzat. Bakardade hautuak eta *solitude* deitu diogun bakardadeari lekua egin nahi izan nion, ordea.

Ikusi bezala, literaturak esperientzia hori ere jasotzen duelako eta bakardadeaz gozatzea ederra izan daitekeelako bide honetan ikasi dudana gatik.

Urtarrilaren 4ko *Berria* egunkarian Maixa Utrera Puellesek hainbat adituren iritzi eta begirada jaso zituen. Bakardadea idealizatzeak dituen arriskuak aipatzen dute adituek. Baina gure burua ezagutu eta aldaketak egiteko praktika beharrezkoa dela ere esaten dute: “Introspekzioan eta niaren bilaketan jarri du arreta Aritzetak: ‘Bakarrik egoten ikasi nahi baduzu, barruan dituzun altxor eta iluntasunak identifikatu eta maitatu behar dituzu. Eta, paradoxikoki, besteekin egoteko eta zoriontsu izateko duzun gaitasuna handitu egingo da”.

Hasi bedi, beraz, 2024a konpainia ederrean: besteenean, edo geure buruarenean. ●

PIXABAY

Ogibide berdinbide

Zein da emakumezkoen rola ogibide maskulinizatueta?

Saio berria

asteartero 22:00etan Hamaika Telebistan